

2 Tanums Giäl ock Härad.

Hwar af thetta Härad ock Kyrcka har sitt Namn fins ingen under rättelse: Alla Böcker ock sådana Monumenter äro i Feigder förkomne: The gamle Bref ock Dommar ge så mycken uplysning, at effter ock the äldste gubbar mot 100:de år, än tala ock kalla Tanum Tanhiem, synes thet mig wara ett vocabulum compositum, bestående af 2 ord Tann :/. Tall ock Hiem :/. hem, så at Tanum betyder them, som fordom warit hemma i Tann- eller Tall-skogen, hwar af i gamle Tijder, som ses af Måsar, utur hwilka än i dag grafwas många Rötter mäst af Furo eller Tall, warit en stor Myckenhet, som, igenom thet stora Sillefänget i gamle Tijder från Holl- ock England, blefwit nedhuggen, at nu äro bara Bärge. Bewis här på gifwer oss thetta Härads Sigill, hwar i står en Båt med Sillegarn fult med Fisk. Se pag. 247

I thetta hela Härad ock Giäl äro allenast 2 Kyrckor, nemligen Moderkyrckan Tanum ock then ena Annexan Lur, belägen 1 3/4 Mijl Landswägen ock 1 1/2 Mijl gent öfwer Fiällen från hwar andra.

Moderkyrckan Tanum är then största, om icke wackraste ock kostbaraste i hela Bahus-Län. Hon är af Sten hög ock lång, at ther 2000:de Menniskior kunna få Rum, är försedd med ett kostbart Bly-tak, stort Chor som en liten kyrcka, hwar ifrån man går i en wacker Sacristie hwälfd af Sten, med Tegel-tak uppå, hwilken ock är försedd med en af Järn-Skenor helt tätt beslagen dörr, samt dubbel Lås, allenast med ett långt smalt Fenster, sen tiufwar 2:ne Resor, nu innom 8 år, genom dörren med borande ock sågande, sen the på en Söndag låtit sig stänga inne i stora Kyrckan, så ock genom the 2:ne stora Fenstren, oaktadt the med dubla Järn-galror woro försedde, sig inbrutit, hälst ther inne äro Casse-Kistan ock Kyrcke-Kistan med Kyrckans Skrud ock Medel, under 3:ne Lås förwarade, så wäl then ena, som then andra. In under thenna Sacristien, som weter åt Landswägen i Norr, är murad en Präste-Graf i

sal. Probsten Baggers Tijd wid thess Död ock Begrafning. Thess utan är ett stort högt Sten-Torn (hwars Spijr, som stådt öfwer 80 år, skal nu göras å nyo wacker ock ansenlig) i hwilket hänger 1 stor Klocka på 5 Skeppund ock en liten nyligen giord på 2 1/2 Skeppund. På then stora gamla Klockan står thenna Skriffth ock åretal.

Kommer til Herrans hus I unge och gamble,
glæder oc fryder eder, naar I eder försammel.
Gud ville vi ære oc lofue med min Klang ock eders
sang. Haleluja. I. L. S. W.

Campana sum Tanum: Parochiae: Me fecit Janus Laurentii June-
kopensis A:o 1674.

På then lilla Klockan står Salvator Mundi ock Jehouah med en
Sol omkring. Sen står thetta Distichon.

Laudo Deum verum, plebem voco, Sabbata pango:
Vox mea, vox vitae, voco vos, ad Sacra venite.

Facta 1739, sumtibus Ecclesiae Tanum. Pastore loci & Praeposito
Wikensium Magistro Johanne OEdman & Ecclcs. Insp. Johanne
Wolffdauer ab Arvido Böök.

Så är här ock en wacker Kyrcke-Gårds-Mur med rödfärgadt Brä-
des-tak, sköna stora murade Portar med Tegel-tak 3 til Talet ock
med Järn-galror, at icke någon Boskap, tå Portarne stå öpne, må
komma in på Kyrckogården, som är liksom en Trägård om Som-
maren med wackert högt Gräs ock åtskilliga Trä utzijrad, som
dock i thenna sidsta starcka wintern af Kiöld dödde bort på 3 när.

1723 tå hela Kyrckan utan ock innan til, effter Ofreden i 20 år,
stod under reparation, blef hela Kyrckans Inrede ock förbättrad: I
Stället för Mellan-Muren, blefwo 2:ne höga Pelare, som i en Stads-
Kyrcka, upsatte, then kostbara Altare-Taflan af år 1686 blef reno-
verad så wäl som Predike-Stolen ock Läcktarn jämwäl nya Stolar
ock Golf anlagde, hwilket then i kyrkan hängande Tafla utwijsar så
lydande: Biennio post

DeVs paCeM eX aLto attVLIt:
FrIDer ICVs In SVeClA IMperaVIt:
nec non

PaX CVM Dan & RVssIs FaCta.
Columnae hae lapideae vna cum toto templo
ex turri intus & extra erectæ sunt, Pastore
Mag. Joh. OEdman, å Schiönfelt.

Under samma Tijd fans i Mullen smält Bly ock stora Brander af
Eeke-Planckor under gålfwet, the ther witna, at Kyrckan warit af-

bränd, särdeles så wid Kyrckan stådt ett stort Fält-Slag, emedan Almogen än i dag kallar then wid Kyrckan flytande Bäckén Blodbäck; Thesslikes fans i Mullen gammalt Mynt, såsom Danska 2 ock 4 schillingar, them man kallar bracteatos, som synas warit myntade i Norrige under Amundo ock Sverchero i Swerige, så slikt Mynt war tilfinnandes, thet hans Högwördighet Herr Doct. Niekenck på ett Präste-Möte mig berättade, hwilken, effter åstundan, wid mitt tilbod, fick ock thessa bracteater af mig til sitt förträffeliga Mynt-Cabinet, såsom en liten tilsatz, hwilken Prësnt han högt estimerade för rariteten ock antiquiteten skuld.

Inne i Kyrckan äro allenast 2:ne Lijkstenar, then ene up i Choret, under hwilken sal. Probstén Mag. Christén Studt hwilar sina Ben ifrån år 1673: under then andra ned i Stor-Kyrckan sal. Pål Nilsson på Klefwe, som war så Kongens af Dannemarck Rijfogde eller Crono-Befalnings-Man, ganska mäktig ock rijk, särdeles på Gods ock Gårdar öfwer hela Jurisdiction, hwilken ock lät bygga Sten-Tornet, fast ej af egna, utan Kyrckans Medel, hwarpå han så dödde 1666 i sitt 80:de År.

Eljest finnas åtskilliga Märckwärdigheter här ock ther i Pastoratet. 1. Har jag nyligen fådt om händer en Sten-Knijf af bästa fijnaste Flint, 8 Tummar lång med Skafftet ock 2 Tummar närmaste wid Skafftet i Bredden, men sen smalnar af alt til Udden ock är tweäggad, hwilken är för 8 år sen funnen i en Ätte-hög eller Offer-Ställe wid Håkeby-torp i Tanums Sockn. Om then warit en Omskäreles-Knijf, som Zipora Exod. 4. 25 ock Josuae Sten-knijfwar lämna jag. Men jag tror, at Hedningarna, som woro Guds Folks Apor ha brukat wid sina Slackt-Offer, effter Abrahams exempel med sin Son Gen. 22. 8. 9. sådana knijfwar. 2. höga stora upresta Stenar både wid Utängen, Knem, ock Greby samt Grebystad: Någre af them stå just i en Triangel, lika distance emellan them, på en af them wid Utängen finnes allenast i then ena Raden thessa Bokstäfwer E. L. I. på then andra står först H, men the andra äro förgångne af Måse, hwilka utan twifwel beteckna thes Ätte-Griffter i gamla dagar eller ock Fältslag. Ibland finner jag 12 Stenar i en Kretz, hwilka effter mitt omdömme kan ha sitt afseende på thes Domställen, hälst the gamle Hedningar dömde sub dio $\forall$. under baran himmel, ock är märckwärdigt, at then ena Stenen af the 12 är in emot 1 aln högre, ther Dommare-Sätet warit, särdeles som fram före then Stenen allena är en rundel sten satt, liksom på en gata, tijt parterne utan twifwel framträdt för Dommaren.

Men hwaräst stora runda Högar ock många små såsom wid Tanums Prästegård ock lilla Ulfwested Capellans-Bostället, samt upreste Stenar stora ock små oordenteligen satte, ther betecknas hafwa stådt ett Slag, såsom wid Graby ock Grabystad, hwaräst finnes så stora Stenar, at the äro 4 ja 5 alnar öfwer Jordan, alt som the warit förnämte til, som ther blefwit slagne ock begrafne, hwar af bägge thessa orter fådt sina Namn, som är ändradt något litet, ty i Stället för Greby, som thet nu heter, har thet fordom warit kalladt Grafby ock Grebystad Grafwestad, effter the gamlas troliga utsago, utan ock, tå Schottarne föllo in här på Landet, stod ett så häfftigt ock blodigt Fältslag wid Tanums Kyrcka (som förr bemält är) at theras Kong blef slagen uti Präste-Myran wid Ändan på Tanums Prästegårds-Ägor 1/4 wäg från Gribbestad, hwaräst än i dag synes thess Graf-Ställe, som nu kallas Stenkista, ock är uprest af mäktiga stora, breda dock jämna Hällebergs-Stenar, samt wäl tilsammansatt, wändandes hörnen mot the 4 Wäder-Streken samt hafwandes emellan Sido-Stenarna en mellan-Sten i N. O. men i S. W. ett öpet Gap eller Ingång. Äfwen på både Sijdo-Stenarna ligger en ganska stor mäst fyrhörnig Sten såsom til Tak 1/2 aln tiock at S. O. Sijdan, men 1/4 aln wid N. W. Sijdan, är 4 alnar lång: Sijdo-Stenarne äro jämntiocka til 1/4 aln, dock något tiockare ned wid Grunden. The stå 1 aln åfwan före Jordan; Men innan til, hwaräst Fylnaden af Högen synes wara utgräfwen, af elaka Menniskior, som tänckt ther finna någon Skatt, är ifrån Botnen up til Takstenen mäst 2 alnar: widden emellan Sijdo-Stenarna i N. O. är 2 3/4 aln, men wid södra Gapet 3 1/2 aln.

Strax wid thetta stora Graf-Stället, ther i säges förwisso, at en Kong af Skottarna wid Namn Walbret, skal ligga begrafwen, stå i Söder 3:ne stycken andra upreste Stenar then ene större än then andra, som utan twifwel bemärka Kongens Wapn-dragare, som ock ther blefwit på Platzen, the öfriga tänckte wäl at komma undan på sina Fartyg wid Grebystad ock Kuseröd, men när the kommo tijt, funno the för sig så starckt Motstånd af the Norska at icke en kom undan, icke eller Skottarnas förnämsta ock tappreste General wid Namn Kusen/ som ned wid Kuserö watn blef slagen ock ligger ther liksom lefwandes begrafwen, i ty både hans Hufwud Armar, Bröst, Lår ock Ben äro med små Grå-Sten afskiltrade ock thess utan 4 höga Stenar upreste, en wid hufwudet, en wid hwar utsträkt Arm ock Hand ock en wid Fötterna, hafwandes Gården Kuserö fådt af honom sitt Namn: ock tå en yngling för 50 år, som jag känt ock

talt wid, men nu är död, blef af sina elaka Cammerater uphitsad at orena thetta Graf-stället, hände thet sig, at han intet kunde komma af Fläcken förn han hade gjordt Grafwen ren igen. Om sådana Stenar, liksom fordom the Ægyptiske Pyramider, skrifwer Arcke-Biskopen Olaus Magni mycket wackert (c)

(c) Hist. Gent. Septent. p. 22. hoc modo: Obelisci verò, seu sublimia Saxa, viribus Gigantum ac pugilum erecta nullibi frequentius, quam apud Ostro- & Vestro-Gothos, ac Superiores Sueones, in biviiis seu triviis conspiciuntur, atque etiam in vastis Solitudinibus, quæ dudum peste, fame & bellis, habitatoribus euacuatae. Habent hæc Saxa in plerisque locis erecta longitudinem X vel XV, XX aut XXX & amplius, ac latitudinem quatuor vel sex pedum mirabili situ, sed mirabiliori ordine, ac mirabilissimo Characterere, ob plurimas rationes collocata: literato rectoque & longo ordine, videlicet pugilum certamina: quadrato turmas bellantium: & sphærico familiarum designantia sepulturas: ac cuneato, equestrium ac pedestrium acies ibidem, vel propè fortunatius triumphasse. Et. p. 24 dicit, quod bonorum Principum Obelisci & Saxa, multis seculis ante plantatam fidem Catholicam in Septentrionalibus Regnis Signo crucis insignita, adhuc videantur, similem habentia inscriptionem: Postquam demonum fallacia Seductus erraveram ad Christianorum Deum conuersus morior & hic sepultus iudicium ejus exspecto Germundes.

(c) I (Olaus Magnus') "De nordiska folkens historia", sid. 22 heter det på följande sätt: Obeliskerna (Spetspelarna) eller de höga stenarna, som upprests av starka jättar och kämpar, ses ingenstädes talrikare än hos östgötarna och västgötarna samt hos de högre upp boende svearna, där de uppsatts vid korsningar av två eller tre vägar eller anträffats i vidsträckta ödebygder, vilka för länge sedan berövats sina invånare genom pest, hungersnöd och krig. Dessa på mångfaldiga platser uppresta stenar hava en längd av 10 eller 15, 20 eller 30 fot och mera samt en bredd av 4 eller 6 fot. De är märkvärdigt uppställda men ännu märkvärdigare ordnade, och de är försedda med ristningar, det märkvärdigaste av allt. Vid placeringen har många olika skäl varit bestämmande: Så är de stenar, som är prydda med bokstäver i en rät och lång rad, resta till minne av kämpars strider. De som bildar en fyrkant, avser trupper av stridande ryttare. De som står i form av en cirkel, antyder att nära besläktade människor där har sin grav. De slutligen som bildar en kil, betyder att ryttare och fotfolk hemburit seger på detta ställe eller i dess närhet. Och sid. 24 säger han, att det ännu i dag ses minnesmärken över rättsinniga furstar i form av obelisker och stenar, försedda med korsets tecken och härrörande från en tid, som ligger flera hundra år före den katolska trons rotfästande i de nordiska rikena. De bär inskrifter av t. ex. följande lydelse: Sedan jag Germund levat i förvillelser, förförd av onda andars svek, blev jag omvänd till de kristnas Gud och väntar nu Hans dom, död och begravnen på denna plats.

Utom en Slag-Klocka bak om Altaret, samt en på grönt Sammet Guld brodderad Pung med ett långt tiockt Ostindiskt Rör helt swart-spräcklot, som jag ock min k. hustru Anna Maria Torgelia förärt, fins en wacker Kyrcke-Skrud bestående af 2:ne Mässe-Hakar ock Skiortor, then mycket gamle, dock med kostbart arbete på rödt Sammet är giord, som synes, i Catholiska Tijder: Then andre helt ny förfärdigad 1735 af grönt Guld moir ock kantad med äkta breda Guld-galoner samt korswijs med the samma på Ryggen.

Sen af ett hwijtgrådt Sijden-moir Altare-kläde med äkta Silfwer-Frantzar samt stora Silfwer-Bokstäfwer ock Crona I. H. S. thet är Jesus Herrans Son, nedan före står afledne Öfwerste Nils Posses Wapn af tiockt Silfwer, hälst han thet förärt.

Utom thetta fins ock en förgyld Kalck på 50 Lod år 1705 giord til Guarnizons-Kyrckan i Giöteborg tå Fersen war Öfwerste, hwilket the ther på stående Bokstäfwer R. I. V. F. ∙/. Reinholt Johan von Fersen betekna: Men på Patenet, hwilket väger 9 Lod, stå thessa orden: Ecce agnus Dei, qui tollit peccata Mundi. Item 1 Oblat-Ask förgyld på 13 Lod, 3 quintin med en förgyld Silfwer-Sked giord 1698 i Öfwerste Gustav Macklers Tijd. Alt thetta, utom en Altare-kanna förgyld på 1 Stop, som medelst thet hon war förljiten ock otienlig, blef försäld, samt en swart Sammetz men nu aldeles utsleten Pung at ther med upbära Collecter, blef på min underdåniga Ansökning af hans Kongl. Maj:t 1722 skiänckt til Tanums Kyrcka, sen jag icke utan största Lijfsfara thenna Skruden under Wismariska swära Belägringen 1715 & 16 bewarat, utan ock oskadt til Swerige fördt. Hwilken Skrud blef med Församlingens glädie liksom på en Tacksägelse-dag lagd til Tanums Kyrcka ock then gamla här använd til Annexan, som war försedd med ganska ringa Skrud.

Thenna enda Annexan heter Lur, utan twifwel af Lur, som Walhionen här i Skogs-bygden än i dag bruka at blåsa i ock ther med skrämma bort wargen ock andra skadeliga diur, som här häfftigt grassera ock göra årligen stor Skada, hwarigenom mången behållen Man blir offta så slagen, at han får öfwer gifwa både Gård ock Grund.

Lurs Kyrcka war urgammal ock med the äldste i Länet, innan hon, såsom aldeles förfallen, blef upbyggd så godt som aldeles af nyo på bästa ock nyaste Sättet 1726, med nytt Torn, nya Stolar ock Gålf samt Läktare. Thess Predike-Stol är rätt ock slätt, jemwäl Altare-Taflan, som är giord 1663, men skiänckter från Tanums

Kyrcka 1686, tå hon fick en ny kostbar Altare-Tafla i Stället. På Lurs Klocka, som har ett rätt skiönt Liud liksom Skee Klocka, står thenna Skriff: FRVCHT DES HERREN IST DER WEISHEIT ANFANG VND ENDE. 1576 von G. V. L.

Angående Lurs Kyrcke-Skrud, så fins ther en stor förgylt Kalck, wägende 67 Lod med Patenet, som kom från Tanums Kyrcka, i Stället för then förärte. Thess utan är en lijten gammal på 46 Lod med Patenet, som nu brukas til Socknebods-Kalck, dock är en thess utan rätt hederlig ock wacker förgylt Socknebods-Kalck, giord i sal. Borgwalls Tijd med hans Namn ock Kyrcko-Insp. The-lins 1712, som wäger med Patenet 11 Lod, af Tanums Kyrcke-Medel giord, hwar af så wäl Comminister som Adjunctus ock Pastor sig betiena.

Mässe-Haken, som är af swart Sammet med Silfwer gage eller galoner på Ryggen ock rundt om kanterna, börjar at gå sönder alt mer ock mer. Så är ock Altare-klädet från Tanum kommit i Stället för thet förärta af ringa wärde.

The märckwärdigaste Saker i thenna Socknen äro thessa: På en Gård Abelsäter blefwo Ribungarna år 1221, tå the grasserade här i Wijkorna, af Skiul Jarel Öster slagne til 90 Män, i ty han satte effter them wid Wetlanda Bro ock fick fatt them på Abelsäter, ther Högen ut med Åkergiärdet än synes, hwaräst the blefwit begrafne. (d)

Så fins ock en Gård i Lur Ranebo, ther en af the små Näse-Kongar har haftt sitt Slott ock Säte, belägit mitt i bästa Skogs-Bygden, dock up i Fiället wid en stor Siö, Bol-Siöen, emedan alla the Bol ock Bräder, som sågas wid Tegen ock andra Sågar i Bullarn, köras om winter-Tijden ther öfwer ned til Salt-Siön wid Abelsäter: Thetta kan bewijsas af ett Skiffte-Bref på Pergament, helt urgammalt ock fins på Torbal, ther jag thet fådt ock läsit men med största Swårhet för thess Urålder. Thess Innehåld är, at Lagman Skacktaffel ock 6 Nämne-Män på Skiärbo i Tanums Sockn uti Kong Eriks 28 Regerings-år, giordt Skiffte-Bref på en Mans ock thess Hustros aftal ock Bekännelse, thet the på egne ock 2:ne Syskons wägnar hade upburit af theras Swåger alt thet Arf, som them effter theras Fader war tilfallet ock thet i 10 marker smidt Silfwer ock 40 mar-

---

(d) Rami Norriges Beskrifwelse p. 51 & Sturl. p. 629.

ker Contant, hwarföre the nu sade hwarannan qwitte ock ledige.
(*)

Så ligger ock wid Gården Amundröd i Lurs Sockn en stor ock wijd Kula i ett Bärge, hwaräst 7 Röfware sig i gamla dagar ganska länge uppehållit ock ifrån Munksteröds Dalen til sig tagit en Wall-Piga, then the stuckit ut ögonen på, men änteligen igenom en från Gissleröd bortstulen Oxe rögte ock upspanade, samt ther på blefwo en Jule-Helg af Lurs Almoge omringade ock ihiälsplagne samt begrafne i ett Moras, strax ther wid, som kallas Manna-Myran, ock Röfware-kulan, Frilles-hillern, theräst jag ock war 1738 med 3:ne andra Präst-Män, nemligen min Comminister Herr Johan Fagerström, Adjuncten från Qwille Herr Grundell ock min Hielpe-Präst Herr Olaus Montin, men kom tijt öfwer Fiäll, tiock Skog ock Moras icke utan stort Beswär, ock tå jag alt besiktigt, fann jag henne wara 15 swänska alnar lång ock 8 1/2 aln bred, förutan ett rundaktigt Rum på Wästra Sijdan til 4 alnars Längd ock ther emot på Östra Sijdan innerste i kulan en öpning til en Eld-Stad eller Spijs, som går up igenom Bärget i en Klofwa, ther höga Trän stå til Rökens Betäckning: Hwalfwet mitt uti är 6 alnar högt ock wid Sijdoma merendels 5 alnar: Öfwer Ingången, ther en afdelning synes

---

(*) Ollom Mannom theim som thetta breff sea eder heira, sænda Henrik Skakt, Olaff Andresson, Sigurder Olaffsson, Sweinunger Olaffsson, Biorne Gunnarsson, Thiöstolffuer Ammundsson och Jon Gautasun qwedin Guds och sina, kunnikt gerande at a Odensdaghen i annare wiko ffasto ock a VIII are och XX rikis wars wyrdaler Herra Herra Erikx meth Guds Naad Norex Konongher warom mer a Skyrbodum i Tuneims sokn sagom och heirdum a at thau heldo handum saman aff einin halffuo Jon Anundson och Margret Helgha dotter eighin hustru hans a sina wægna, och a Erikx Helgha sunar wægna brodor ffyrnemde Margrete, och i ffullu hans Umbode en aff Annare thorbiorn Helga sun och Sigrid Jons dotter eighin hustru hans meth thi skilorde, at ffyrnemd Jon och Margret keindis at thau haffdo upboret aff ffyrnemdom Thorbiorne och Sigride swa mykin Arff, som theim sysskynom ffyrnemdom Eirike och Margrete har at haffwa eiptir ffadur sun och sysskini sun hade Jarde och lausa goods, och thau ffyrnemd Thorbiorn och Sigrid haffdo innihafft och waro thæ metner Pilsens peingar Eirikx ffyrnemds ffioratigi mærker fforgildar och war her i metet sæxtan märker gildar i smidat sylffwer, och Thiostolffwer Ammundsson ffyrnemder ein meth theim nesta ffadur frændonom stod til med sino insigli som her er ffirir sææt at thau haffdo tha sun lwt och arff allan ffullan aff theim och aff thi gawe tha ffyrnemd Jon och Margret ffyrnemd Thorbiorn och Sigride och theira Arffwa kwitta och liduga ffirir ffyr-sagdan arff och til saninda seittum mer wor insigli ffirir thetta breff er giort a deigi och are som ffyr seighir.

wara såsom til ett Förmak 6 alnar wijd ock 4 alnar hög, är en lång öppning genom Bärget til något Lius i Kulan, när then warit tilsluten. Effter mitt omdömme har jag ej kunnat annat se, än thenna Kulan har warit i urminnes Tijd antingen en Järn- eller Silfwer-Grufwa lijkare, medelst thet Silfwer-Glitter, som än ther lyser i Bärget, hwaraf sen thessa Röfware sig betient.

The Kyrckoherdar ock Probstar, man kan minnas, som ha warit i Tanum efter Lutheri Reformation, äro följande:

Then 1:ste Herr Rasmus Jensson, som warit förut 20 år Pastor i Nafwerstad från 1574 til 1594, thet jag fick se under min visitation i en gammal Kyrcke-Räkenskaps-Bok hos Herr Kyrckoherden Giædda, tå han blef Pastor i Tanum ock tillika Probst ja Religions-Probst öfwer hela Bahus-Län alt tils år 1608. Hwar effter

Then 2:dra wid Namn Herr Hans kom, hwilken warit vice-Probst 1624. Efter honom kom

Then 3:die Herr Hanses Son Herr Torbiörn, som blef Pastor 1630, dödde 1638.

Then 4:de war Probsten Mag. Christen Studt 1639, dödde 1673, thet hans Lijksten i Choret utwisar.

Then 5:te Probsten Mag. Lars Bagger 1675. dödde 1685.

Then 6:te Probsten Mag. Jesper Pinck 1686, hvars 1:ste Disp. Philos. war de Concurso causæ 1:mæ cum 2:dis Præside Lundersten 1687, tå han war Pastor i Brunby i Skåne 1684. Sen han hade warit några år Pastor i Skåne, studerat i England ock Disputerat de Prouidentia diuina under Biskop Papke i Lund, dödde han 1709.

Then 7:de Kyrckoherden Herr Andreas Borgwall, kom til Pastoratet 1710: war född i Giöteborg 1683, studerade i Lund ock Upsala. 1707 d. 1 Junii disputerade exercitii gratia öfwer Propheten Malachiam med thenna Titel: Commentarius Rabbi Aben Esræ in Prophetam Malachiam, dödde 1719 i Apr.

Then 8:de är jag Mag. Johan OEdman, som blef benådad med Kongl. Fulmakt samma år 1719 d. 12 Junii ock tilträdde strax Pastoratet d. 2 Julii, efter ingen Äncka eller Barn woro: har bewistat Academierna i Upsala, Lund ock Rostoch, disputerat 1709 i Martii först de Scepticismo, sen i Maji pro Gradu Magisterii in Rabbinicis super Cap 2. Esaïæ, blef strax ther på i samma Månad kallad til Adjunct hos sal. Dom-Probsten Mag. Eric Löfgren i Giöteborg: 1710 blef förordnad til Regimentz-Pastor wid Kongl. Maj:ts Lijf-Regimente i Wismar wid hemkomsten til Sverige, effter utstånden swår Bombardering 1711 & 1712 samt Belägring i 4 år ther på ock fölg-

de Stadens öfwergång, kom til Tanums Pastorat som förbemält är 1719, ock tå jag in synodo anniuersaria præsiderat för min egen Disputation de Ecclesia Dei Christiana, ut Lutherana adeoque Anti-fanatica 1735 ock orerat de Turbis à Turbatoribus in Ecclesia motis, blef jag förordnad til ord. Probst öfwer Wijkorna efter min Stiuffar i Bro Herr Anders Bornander, som medelst ålderdoms Swaghet måste afsäga sig Ämbetet ock thet lämna til mig, som än lefwer på mitt 63 år, så länge Gud behagar, gifwe Gud til hans äro, min ock hela Församlingens Upbyggelse, Omvändelse, Tröst ock Salighet!

Ibland the nyaste Märckwärdigheter äro thesse: År 1711 tå the Danske eller Norske föllo in här i Bahus-Län, under General Löwendahls anförande, blef icke allenast Tanums Prästegård, medelst sal. Borgwalls bortflyktande til vår Armée, som General Burenschiöld anförde, utplundrad ock förstörder, utan ock Kyrkorna härstädes brukade til Magaziner eller Förråds-hus, hälst här war sielfwa Sedes belli tå så wäl som 1719, men äro nu (Gudi Lof) under thessa 26 Freds-Åren satte i så godt Stånd som man wil önska ock begära.

I thenna Prästegård blef then 1719 i Febr. halshugna Baron Görtz tagen först i arrest, tå han 1718 skulle resa til sal. Kong Carl then XII, som tå bombarderade Fridrichshalds Fästning ock hade tagit in Gyllenlöwes Skantz; Men tå then sal. Herren blef om Natten under skiutandet, igenom ett olyckeligt Skott i hufwudet dödad ock förder Lijk öfwer Land til Stockholm, stod han ock Lijk här i Prästegården en Natt.

Här äro ock så wäl som i Skee Giäl åtskilliga Salt-Pannor uprättade til husbehof ock the fattigas underhåld, af Mangel på Salt, hälst i thenna dyra Tijden.

Eljest är thenna Prästegård tätt wid Landswägen belägen, ett rätt hufwud-quarter för the resande til ock ifrån Norrige, hälst Giästgifware-Gården ligger långt Stycke från wägen, hwar wid Pastor loci, som är liberal ock god Giästgifware, knapt kan komma ut med sina Inkomster, särdeles ther han ej hade at hugna sig af the i Nåder förunte Mensalier eller Landskylder stigande til 15 Tunnor 1 2/4 Sk. Malt, 2/4 Mackril ock 3 Skin, dock Äncke-Sätets Landskyld ther i beräknadt, som heter Hogen wid Annexan Lur, utom Prästegården, som består af 2:ne Helgiärds-Hemman ock 4 Torpställen, belägne innom Hanck ock Stör, med 40 Tunnors utsäde, samt 165 Tunnor i Tijonde Korn af bägge Socknarna bestående af

178 hela Hemman. Hwar wid Kyrckoherdarna här i Bahus-Län, som taga Tijonden i Skeppan lika årligen, lida stor Skada mot them som i Skåne ock Halland ock annorstädes få i Skafftet, men så wäl kännas wid Hemmantalens Myckenhet, tå Riksdags-penningar ock andra publique onera, efter Hemmantalen skola utgifwas.